

MOJ DOM

Glasilo Pokrajinske zveze društev hišnih posestnikov za Slovenijo v Ljubljani.

Izhaja 8 krat letno. - Uredništvo in upravnništvo je v Salendrovi ulici šte. 6. - Telefon šte. 4283.
Tiska tiskarna Makso Hrovatin v Ljubljani. - Odgovorni urednik Ivan Frelih.

Štev. 8.

Ljubljana, 28. decembra 1939

Leto XIX

40 let trajnega in uspešnega dela Prvega društva hišnih posestnikov v Ljubljani

Dne 10. junija 1939. je poteklo 40 let, odkar je bilo ustanovljeno Prvo društvo hišnih posestnikov v Ljubljani. Na občnem zboru dne 29. marca t. l. smo sklenili, da se 40 letnica našega društva proslavi samo s tem, da v »Mojem domu« orišemo delovanje, težave in neprijetnosti ter končno dosegle uspehe v dolgi dobi 40. let. Ker smo v zadnjih mesecih imeli za »Moj dom« toliko gradiva, ki ga z ozirom na važnost nismo mogli odložiti, da so bili hišni posestniki pravočasno poučeni o našem delu, intervencijah, kakor tudi o uspehih. Zato smo se odločili, da v zadnji številki letošnjega leta, t. j. ob koncu našega dela v tem letu, orišemo v glavnih potezah ves trud 40. let, ki ga je imel društveni odbor v korist hišne posesti. Upamo, da bo to za hišne posestnike pomembnejše, da stvarno dokažemo delo, potrebe in važnost naše organizacije kot prireditve kakršne koli proslave.

V življenju je urejeno tako, da se posameznik ne more udeleževati, da posameznik ne pomeni mnogo. Zato je že v davnih časih nastala misel, ideja, da je treba v dosego svojih ciljev združitev, da se zamorejo zastopati skupni interesi.

Na ta način so se že pred davnimi sto in sto leti ustanovljale razne združitev, ki so skušale odvrčati nevarnosti, varovati lastnino in doseči večje uspehe. Nastale so razne združitev — prisilne: država, in prostovoljne: društva, ki so se ustanovljala pri nas na podlagi društvenega zakona iz leta 1867. Imela so razne namene: gospodarski, prosvetni, zabavni itd. Največji pomen pa so imela gotovo gospodarska društva in so tista društva, ki imajo zaznamovati uspehe, gotovo tudi uspela in rastla, in to so večinoma gospodarska društva.

Na podlagi tega principa združitev so se ustanovljala gospodarska društva in med njimi pred kakimi 50. leti tudi društva hišnih in zemljiških posestnikov v Nemčiji in Avstriji. Tudi Ljubljana je eno prvih mest, v katerih so se združili hišni posestniki.

Povsod je dala povod za ustanovitev društva kaka posebna katastrofa, kaka posebna nesreča ali še mnogo drugih stvari, ko je bilo samo s skupnim delom možno odvrčati nevarnosti in doseči uspehe.

Zgodovina ustanove društva je bila naslednja:

Ko je v noči 14. na 15. aprila 1895. velik potres porušil in razdejal ali pa vsaj poškodoval veliko večino ljubljanskih hiš ter uničil milijone narodnega gospodarstva, ter s tem premoženje ljublj. hišnih posestnikov, ki so si bili svoje hiše gradili z največjim trudom in varčnostjo, da bi na ta način sami in njih potomci imeli svoje stalne domove in pri onemoglosti malo stalno rento, je postalo stanje ljubljanskih hišnih posestnikov v eni noči skrajno obupno.

Prva je priskočila na pomoč država, ki je takoj dovolila 1.700.000 gld. brezobrestnega posojila. Dalje 3.000.000 gld. 3 odstotnega potresnega posojila, prostovoljni prispevki, ki so se nabirali po vsej državi, so znašali 630.000 gld. Od tega so dobili ljubljanski hišni posestniki 281.000 gld. Toda te podpore za popravo in za zgradbo hiš niso zadostovale.

Hiše so se pričele zopet dvigati po Ljubljani, ali medtem je prišel novi stavbni red in regulacijski načrt, ki je sicer sliko Ljubljane predrugačil, a zidanje zdatno podražil. Stavitelji novih hiš so se pri proračunih znatno zmotili in ko je bilo treba

plačevati račune stavbnih obrtnikov, je zmanjkalo denarnih sredstev za plačila. Treba je bilo najeti razen od države dobljenih posojil še hipoteko pri denarnih zavodih in s tem so se lastniki novih hiš v Ljubljani znatno zadolžili. Prišli so novi potresni sunki in je dne 15. julija 1897. močan potres unovič poškodoval komaj popravljene hiše, kar je ljubljanskim hišnim posestnikom napravilo zopet nove velike stroške.

Država je oprostila nove hiše državnega davka za dobo 18 do 25 let, dežela Kranjska pa za 40 odstotno deželno dokažo samo za 5 let. Hišni posestniki so začeli razmišljavati, kako bodo vračali državi od nje prejeta posojila, ki jih je bilo treba plačevati od 1. januarja 1901. v 15 letnih enakih obrokih. Za splošni blagor vneti hišni posestniki so uvideli potrebo skupne združitev vseh ljubljanskih posestnikov in na ta način je nastala močna ideja, v Ljubljani ustanoviti društvo hišnih posestnikov, kakor so jih imela že poprej druga večja mesta v Avstriji in drugih državah. Akcijo za ustanovitev, kakor tudi večino dela, je prevzel takratni primarij dr. Vinko Gregorič, drugi dolgoletni predsednik društva hišnih posestnikov v Ljubljani. Med drugimi ustanovitelji so bili odlični ljubljanski meščani, in sicer Henrik Maurer, Gogala, Rom, Drelse, Jeglič, Petričič, Stare in dr. Tavčar. Tako je bilo ustanovljeno in si je nadelo ime Prvo društvo hišnih posestnikov v Ljubljani in so bila pravila predložena meseca aprila 1899. leta takratni c. kr. deželni vladi v Ljubljani v odobrenje, ki so bila potrjena z razpisom z dne 10. junija 1899., št. 873. Zelo preudarno so takratni ustanovitelji poskerbeli, da bi kakšni nezadovoljneži ne mogli društvu škodovati z ustanovitvijo drugega društva hišnih posestnikov. Zato so si za vedno sprejeli naslov: Prvo društvo hišnih posestnikov v Ljubljani. Prvi občni zbor se je vršil 7. julija 1899. leta v nedeljo dopoldne v vrtnem salonu hotela »Stadt Wien«. Z delom je pričelo društvo meseca julija 1899, kakor vidimo iz vložnega zapisnika. Tako je poteklo sedaj že nad 40 let, odkar gotovo z uspehom deluje naše društvo.

Društvo je štelo prvotno 285, potem 300 do 400 članov. To število društvenih članov je ostalo do leta 1909. Takrat je prevzel predsedstvo odvetnik g. dr. M. Pirc. Začetkom vojne je društveno življenje skoro popolnoma prenehalo. Pobirala se ni članarina in tudi vse ostalo društveno delo je zastalo.

Leta 1916., 6. decembra, je bil izvoljen nov odbor pod predsedstvom Ivana Freliha. Za podpredsednika je bil izvoljen Dragotin Hribar in pozneje naš nepozabni Francè Stare. Sreča za društvo je bila, da je imelo skozi vso 40 letno dobo samo tri predsednike, ozir. če upoštevamo tudi kratko dobo nekaj mesecev predsedovanja pok. dr. Tavčarja, štiri predsednike. Poglejmo kaj je društvo delalo v teh dolgih štiridesetih letih in kakšne uspehe je doseglo? Naj omenimo, koliko prošeni in vlog je bilo treba narediti, ko je šlo za vračilo državnega potresnega posojila. Koliko deputacij je bilo treba pri deželnem predsedniku, državnih poslancih in drugod.

Gosp. dr. Gregorič je sestavil statistiko o dolgovih v Ljubljani, kar je bilo ogromno delo. Izračunal je, da je v Ljubljani vknjiženega 7.000.000 gld. privatnega dolga in 3.000.000 gld. javnega dolga, tedaj vsega skupaj okrog 10.000.000 gld., dolga. Dohodki hiš so znašali 1.500.000 gld., tako da je ostalo za obrestovanje in odplačevanje dolga

600.000 gl. Umevno je bilo, da pri teh razmerah ne bo mogoče plačevati 3 odstotne obresti potresnega posojila.

Deželni zbor kranjski je sklenil, da se oproste nove hiše za dobo 5 let deželnih doklad. Toda ta sklep ni bil izvršen. V tem oziru je bilo treba vse polno intervencij, da je bil kak posamezen posestnik oproščen teh doklad.

Ko se je inkorporirala k Ljubljani Spodnja Šiška, je društvo izdalo spomenico glede novih bremen, ki bodo nastala s to inkorporacijo, zlasti če bo cestni zakon izvršen tako, kot je bil projektiran, zaradi česar bi morala mestna občina ljubljanska ogromno povišati svoje doklade.

Pri tej priliki naj navedemo, da je leta 1907. znašal v Ljubljani direktni davek 1.539.000 K, v vsej ostali Kranjski pa 2.499.000 K. Hišnega davka je plačala Ljubljana 904.000, vsa ostala Kranjska pa samo 291.000 K. Zato so hišni posestniki upravičeno delali na to, da se preveč ne obremene. Ljubljanski občinski svet je ponovno zvišal občinske doklade, in sicer od 15 na 20 odstotkov, in potem od 20 na 25 odstotkov. Društvo hišnih posestnikov je posredovalo, da se občinske doklade niso povišale več kot na 35 odstotkov, na kateri višini so ostale do leta 1928.

Pršel je drugi potres — svetovna vojna, ko so hišni posestniki izgubili pravico povišati najemnino. Po vojni je pa prišel na hišne posestnike tretji potres v obliki raznih naredb in zakonov. Prvi tak zakon je izšel že v Avstriji l. 1917. Po tem zakonu se ni smelo odpovedati stanovanju in ne povišati najemnina. Potem so izšle razne naredbe in razni zakoni glede hišnih posestnikov, ki so hišne lastnike spravili v naravnost obupen položaj.

Proti tem zakonom in naredbam smo se borili z vsemi močmi in razpoložljivimi sredstvi, toda kljub trudu in naporom nismo mogli dolgo doseči pravega uspeha. Šele l. 1922. smo dosegli toliko, da smo smeli najemnine nekoliko povišati. Potem se je položaj hišnih posestnikov boljšal od leta do leta.

Mnogim hišnim posestnikom je še v neprijetnem in žalostnem spominu, koliko težav in bridkosti so hišnim posestnikom prinesli časi stanovanjske zaščite. Organizacije najemnikov so pritiskale na vse strani in dokazovale, da je nemogoče odpraviti stanovanjsko zaščito in poviševati najemnine. Toda zastopniki našega društva so šli ves čas nesrečne zaščite po začrtani poti, ker so si bili v svesti, da bo likvidacija prišla samo postopoma in samo, če bomo se posluževali prave, zmerne taktike. Stanovanjski zakoni so se od leta do leta podaljševali, za krajšo in daljšo dobo, mi pa smo vedno znova dokazovali, kako pogrešena je stanovanjska zaščita in kako je treba pričeti z njeno pravo likvidacijo. Gospodom ministrom socialne politike kakor tudi poslancem smo dokazali, da niso potrebni zaščite poslovni prostori, ker se je trgovina dobro razvijala. Lahko smo tudi dokazali, da 4-, pozneje tudi 3 sobna stanovanja ne potrebujejo zaščite, ker kdor ima večje stanovanje, lahko izgubi zaščito, ker bo lahko primerno plačeval tako stanovanje. Dosegli smo, da so zaščite potrebni tudi mali hišni posestniki in takratni minister socialne politike je na naš predlog v hiši malega posestnika, ki ima razen lastnikovega stanovanja še največ dve stanovanji, izvzel iz zaščite eno stanovanje v taki hiši. Na naš poudarek se je prepovedal podnajem, odnosno je moral najemnik od podnajemnika plačevati hišnemu lastniku primerno odškodnino. Stanovanjska zaščita je bila popolnoma odpravljena od 1. maja 1930. dalje. 13 let je tedaj trajalo izjemno omejevanje svobode, prosto razpolaganje privatne lastnine in so naša društva hišnih posestnikov v vseh teh letih imela ogromnega dela s pouki, intervencijami v stanovanjskih zadevah. Kljub temu smo tudi v tem času vršili posel v vseh drugih primerih, ki zadevajo hišne lastnike. Vsi hišni posestniki naj bodo uverjeni, da edino naša smotrna pot, od leta do leta sestavljeni primerni predlogi so dovedli do tega, da smo takrat dosegli končno popolno prostost v razpolaganjem privatne lastnine, katero še danes v nekaterih državah nimajo. Naši argumenti so bili vedno na tako trdni podlagi, da jih ni mogel nihče izpodbiti in so se zato na merodajnih mestih popolnoma upoštevali.

V onih težkih časih je bilo mnogo sprememb v posesti. Hišni posestniki so se menjavali, ker so bili primorani svoje domove prodati: ne radi špekulacije, temveč zato, ker so bili k temu prisiljeni.

Polno smo imeli posla z raznimi davčnimi zadevami. Pred vojno je namreč znašal hišni davek z vsemi dokladami 40 odstotkov in se hišnim posestnikom v Avstriji ni v vseh letih posrečilo znižati hišno-najemniški davek, ki je bil — kakor znano — najvišji v Evropi.

Ko je prišla nova država, smo dobili nove doklade in smo plačevali državnega davka 38-76 odstotkov, Ljubljana pa je plačevala leta 1925. 65-50 odstotkov samo drž. davka, a ni bilo nobenih banovinskih doklad. Če prištejemo še vodarino, gostaščino itd. — 20 odstotkov, so torej hišni posestniki pla-

čevali 85 odstotkov samo za davke, brez stroškov za dimnikarja i. dr. Vse to je v izkazu, ki smo ga takrat izdali.

To so tisti momenti, ki pojasnjujejo, zakaj so šle hiše iz rok v roke, ker ni nikomur kazalo obdržati jih in se je vsak branil, da bi se zadolževal za druge. Zato je rajši prodal.

Zopet je nastopilo društvo, da se je Ljubljana postavila vsaj v isto stanje, kot so ga imela druga mesta v Sloveniji. Tako smo vendar dosegli, da smo leta 1926. plačevali 38 odstotkov državnega davka. To je zopet del zgodovine našega društva.

Društvo je delalo za odpravo stanovanjske zaščite, ne zaradi izkoriščevanja, temveč zato, da postanemo zopet gospodarji svojih hiš. Na drugi strani je bilo nešteto davčnih zadev, občinskih, državnih i. dr.

Naše društvo se je mnogo borilo z občinskimi zadevami. Če je zato prišlo kako nasprotno mišljenje, kak ugovor proti eni ali drugi napravi, se ne sme to vzeti kot nasprotovanje, kot nagajivost nasproti občini ali drugim korporacijam, temveč je to le različno mišljenje, različno naziranje, kako bi se bolje ščitilo ljubljansko prebivalstvo. Eden misli, da je bolje to, drugi, da je bolje ono. Zato se ne smejo smatrati te intervencije za kako nasprotovanje, temveč za delovanje v tem smislu, da bi se našla prava pot v varstvo vsega prebivalstva, ne sme se pa morda misliti, da gre tu za kaka egoistična stremljenja.

Ko se je ustanovila Centralna zveza hišnih posestnikov v bivši Avstriji s sedežem na Dunaju, je Prvo društvo hišnih posestnikov v Ljubljani pristopilo v to Zvezo, s katero je prišlo v neprestane stike z raznimi predlogi glede hišne posesti, zlasti glede znižanja hišno najemniškega davka, ki je bil posebno v glavnih deželnih mestih neprimerno visok. Za časa vojne se je vršilo na Dunaju več konferenc glede premoženjske oddaje, katera se je nameravala vpeljati v Avstriji in se je te konference tudi udeleževal naš predsednik Frelj, ki je bil izvoljen v odbor te Zveze. Bil je tudi navzoč na velikem zborovanju hišnih posestnikov na Dunaju dne 1. sept. 1918. v veliki dvorani muzikalnega društva. Na tem zborovanju je bilo navzočih okrog 4000 avstrijskih hišnih posestnikov in so bila zastopana v ložah skoraj vsa avstrijska ministrstva. Protestiralo se je v splošnem proti neznosnim gospodarskim razmeram v takratni Avstriji, zlasti pa tudi proti oddaji bakrenih kotlov iz kopalnic in medenih vratnih kljuk. Kdor je bil navzoč na tem zborovanju, se je moral jasno prepričati, da gre Avstrija proti koncu, ko so ji odpovedali zvestobo najkonzervativnejši hišni posestniki. Razsul je prišel v najkrajšem času in oddaja navedenih predmetov se ni izvršila v splošno naše zadovoljstvo. Ko smo po prevratu prišli v našo narodno državo, se je naš predsednik takoj prepričal, da ne smemo ostati več osamljeni in da moramo iskati stike v prvi vrsti s hrvatskimi, kakor tudi s srbskimi hišnimi posestniki. Zato je naš predsednik obiskal že 19. marca 1919. leta predsednika društva hišnih posestnikov v Zagrebu, g. prof. Hranilovića, z željo, da bi pričeli s skupnim delovanjem. Društvo pa je samo formalno obstajalo in ni imelo niti zadostno število članov, še manj pa kakega pravega delovanja. Toda naše društvo v tem pogledu ni mirovalo, temveč se je s skupnim in vzajemnim delom pričelo šele, ko je prevzel predsedstvo v Zagrebu g. polkovnik v p. Juraj pl. Čačković. Z njim smo do njegove prezgodnje smrti ves čas vzajemno in prijateljsko delovali. Bili smo res pravi bratje. Po prevratu sta obstajali samo Prvo društvo hišnih posestnikov v Ljubljani in Društvo hišnih posestnikov v Mariboru. Bili smo si takoj v svesti, da je treba hišne posestnike organizirati v prvi vrsti iz vse Slovenije in nadalje iti z organizacijo na Hrvaško in tudi v Srbijo, zlasti Beograd ter končno še ostale pokrajine naše Jugoslavije. Naš predsednik, ki je prevzel vodstvo organizacije hišnih posestnikov v Sloveniji, je meseca septembra 1920., kljub napadom od strani najemnikov, sestavil pravila Pokrajinske zveze društev hišnih posestnikov za Slovenijo, katera je dež. vlada v Ljubljani z razpisom z dne 15. I. 1920. št. 12/146/4 odobrila. Ustanovni občni zbor ustanovljene Zveze se je vršil dne 15. sept. 1920. na verandi hotela »Union« v Ljubljani. Prišli so zastopniki iz skoraj vseh mest in večjih krajev Slovenije, v velikem številu pa tudi bratski hišni posestniki iz Zagreba in zastopan je bil tudi daljni Osijek. Vsi navzoči so uvideli potrebo ustanovitve naše Zveze in skupnega delovanja s Hrvati in Srbi.

Isti dan popoldne se je vršilo v veliki dvorani hotela »Union« veliko zborovanje hišnih posestnikov iz Ljubljane in vse Slovenije. Dvorana in tudi galerija je bila nabito polna. Tako ogromnega števila hišnih posestnikov in posestnic ni bilo pozneje na nobenem našem zborovanju. Z velikim navdušenjem so bili sprejeti govori zastopnikov iz Zagreba, kakor tudi vehementen govor ljubljanskega župana g. dr. Ivan Tavčarja, ki je vedno neomajno stal na naši strani in se boril za našo lastnino s poudarkom, da brez lastnine propade vsa naša kultura in tudi vsaka država. Ustanovili smo takrat in v

poznejših letih 20 društev hišnih posestnikov, od katerih nekatera prav pridno vršijo svoje dolžnosti, upoštevajo potrebe organizacije, nekatera pa počivajo lepo v miru z znanim žaliostnim izgovorom, saj bodo že vse drugi opravili. Tudi se ne zganejo, da bi dali kak denarni prispevek za našo Zvezo. Morda jih bo zganila zgodovina našega društva in če bi morda pogledali malo v bližnji in daljni svet. Prihajajo težki časi in marsikdo bo še zdihoval, če se ne bo pravočasno zavedal svoje dolžnosti napram naši organizaciji.

Če se nam je posrečilo ustanoviti našo Pokrajinsko Zvezo in tudi skupno delovanje z brati Hrvati, smo se praktično prepričali, da moramo za skupno delo pridobiti tudi Srbe, zlasti Beograjčane. Predlagali smo konferenco vseh posestnikov iz države, ki se je sklicala v Beogradu dne 15. avgusta 1920. leta. Na tej konferenci sta bila zastopana samo naš predsednik iz Ljubljane in ravnatelj Ebrič iz Osijeka. Sklenili smo pričeti s skupnim delom in ustanoviti Glavno zvezo društev hišnih in zemljiških posestnikov v vsej državi. Na lepo uspelem zborovanju v Brodu na Savi dne 8. dec. 1923. se je sklenilo ustanoviti Zvezo hišnih posestnikov za vso državo. Pravila Glavne zveze so bila odobrena na kongresu »Lastnine« v Beogradu dne 29. marca 1924. Sedež Glavne zveze je bil v začetku v Beogradu; ko pa je bil izvoljen za predsednika g. polkovnik v p. Čačković, pa v Zagrebu in šele takrat se je pričelo s prav intenzivnim delom. Dvakrat po eno leto je bil sedež tudi v Ljubljani, ko je predsedstveno posle vodil prvi podpredsednik Glavne zveze Ivan Frelih.

Poglejmo nadaljnje delo Prvega društva hišnih posestnikov. Ko se je pripravljala nova davčna reforma, je bila prvotna davčna stopnja 30 odstotkov, ki se je znižala na intervencije na 25 odstotkov, nadaljnji osnutek je imel 20 odstotkov, ki se je znižal na 18 odstotkov. Ko je prišla v letu 1928. davčna reforma v razpravo pred Narodno skupščino, odnosno v njen finančni odbor, sta naš predsednik in direktor Ebrič iz Zagreba obiskala okrog 200 poslancev, jim izročila posebno spomenico, v kateri je bilo stvarno dokazano, da hišna posest ne prenese višje davčne stopnje kakor 12 odstotkov, kar je končno bilo odobreno v finančnem zakonu in tudi v Narodni skupščini. Ta stopnja bi bila primerena, če bi ne bile v naši banovini previsoke banovinske in občinske doklade; poleg tega je pa pri nas še cestna doklada, katere drugod ne poznajo.

Ko je po vojni nastala velika stanovanjska beda in ni bilo nobenega upanja, da se bodo razmere v kratkem zboljšale, je poklical takratni minister socialne politike g. dr. V. Kukovec brzojavno predsednika Freliha v Beograd, da mu poroča, kako bi se pospešila stavbna delavnost stanovanj in odpomoglo stanovanjski bedi. Odgovor je bil prav lahek s poudarkom, da je treba dati graditeljem novih hiš zadostno dolgo davčno prostost in ne tiste prejšnje malenkostne avstrijske, ko je lastnik nove hiše v Ljubljani skupaj plačeval za časa 10 letne davčne olajšave od 100 K najemnine 32 K davkov in vseh doklad. Takoj je g. minister na predlog našega predsednika dal izdelati uredbo v pospeševanju zidanja novih stanovanj in sicer s popolno davčno prostostjo 25, 18 in 15 let, z ozirom na ureditev dotičnih stanovanj. Ko je ta davčna olajšava po gotovem času stopila iz veljave in naenkrat prišel v veljavo zopet prejšnji avstrijski zakon o novih hišah, se je naš predsednik toliko časa trudil, da je ponovno prišla v finančni zakon določba, da se zopet dovolijo davčne olajšave za nove hiše in tudi za one, ki so jo bile tekom enega leta izgubile. Ko je bilo pri novi davčni reformi prvotno predlagano, da bodo imele davčno prostost pritlične hiše samo 5 let, enonadstropne 10 let, dvonadstropne 15 let in šele trinadstropne 20 let, je zopet naš predsednik tako odločno proti temu nastopil, da so uvideli za popolnoma napačno tako različna določila in se je končno doseglo za Ljubljano 20 letno davčno olajšavo, za vse druge kraje pa 10 letno davčno olajšavo.

V 40. letih obstoja je doseglo društvo za hišne posestnike, tedaj vedno tudi za nečlane, prav velike in izdatne uspehe v taki meri, da so naše društvo stavili za zgled drugim organizacijam, zlasti hišnim posestnikom v ostalih krajih in pokrajinah naše države in to večkrat tudi v tujih državah. Kdor tega ne prizna in nasprotno trdi, krši ne samo društvena pravila, temveč dela ogromno škodo vsem hišnim posestnikom, pa naj si bodo to lastniki starih ali pa novih hiš z davčnimi olajšavami.

Vedno smo se trudili za znižanje obrestne mere, kar se nam je deloma posrečilo, zlasti pri Mestni hranilnici ljubljanski.

Plačevanje vodarine, gostaščine in kanalske pristojbine za nove hiše. Ko so svoječasno lastniki novih hiš morali v Ljubljani plačevati isto vodarino, gostaščino in kanalizacijo, ki je znesla v Ljubljani 20 odstotkov in par let tudi več, je zopet naš društveni predsednik stavil v občinskem svetu toliko časa pred-

loge, da so se pristojbine za nove hiše izdatno znižale. Prizadeti posestniki novih hiš bodo to najbolj sami občutili, ko so za leto 1935-36 prejeli nove plačilne naloge. Prav lahko pa to ni šlo, ker so mislili posestniki starih hiš, da morajo vodo, gostaščino in kanalizacijo plačevati vsi enako, ker ne more biti voda za ene cenejša kot za druge. Kljub tem pomislekom smo dosegli uspeh. Te pristojbine so se v letu 1932. na predlog našega predsednika izdatno znižale, za l. 1933. pa ostale na zahtevo našega predsednika v primerno isti višini. Od občinske doklade za stare hiše se je iz leta 1931. na predlog našega predsednika znižala od 60 odstotkov na 40 odstotkov. Kljub temu pa so ga pričeli nekateri neopravičeno napadati in kritizirati. Dva občinska svetnika sta te pristojbine z največjo težavo držala v nižji izmeri, zato se jih je pa od gotove strani kritiziralo in napadalo.

Za časa ljubljanske oblasti se nam je posrečilo pri uvidevnem predsedniku in referentu na našo intervencijo doseči, da nismo na zgradarino plačevali nobenih oblastnih naklad, kar sedaj zelo pogrešamo.

Ko je minister socialne politike za dan 25. jan. 1932. sklical anketo hišnih lastnikov, najemnikov in drugih gospodarskih organizacij z namenom, da bi se stanovanjska zaščita deloma zopet uvedla, smo sestavili posebno spomenico in jo po naših predsednikih tako stvarno utemeljevali, da se je takratni minister socialne politike g. Ivan Pucelj zadostno prepričal, da bi ponovna zaščita v naši državi prinesla več škode kot koristi.

Preobširno bi bilo navajati vse naše delo v podrobnosti, ker bi morali o tem izdati obširno knjigo. Omeniti pa moramo, da se je svoječasno hotela upeljati do 40 odstotna doklada na vsa stanovanja, v kolikor presega najemnine zlato pariteto, s čimer bi bili najbolj prizadeti lastniki novih hiš in je to preprečil edino naš predsednik sam pri takratnem finančnem ministru g. dr. Sverljugi. To pa so lastniki novih hiš seveda pozabili in so se spozabili, najbrž nevede, tako daleč, da so si brez vsake potrebe ustanovili svoje neznatno društvo. Da smo davek nad zlato pariteto preprečili, bi nam morali vsi lastniki novih in starih hiš biti v resnici hvaležni, kar pa se ni zgodilo.

H koncu bomo poročali še o nekaterih uspehih prav iz zadnjega časa. V prvi vrsti naj omenimo, da nihče ni hotel prav razumeti, kako veliko katastrofo bi pomenilo v naši državi upeljavo etažne lastnine, ki se ni prav v nobeni državi obnesla, a so jo kljub temu v svoji nevednosti nekateri zagovarjali. A naš predsednik je zbral tako stvarne dokaze proti etažni lastnini, da so vsi njeni zagovorniki morali popolnoma utihniti. Če bi naše društvo po odpravi stanovanjske zaščite ne doseglo ničesar drugega, kakor da je preprečilo upeljavo etažne lastnine, bi mu morali biti vsi hišni posestniki iz vse države zadostno hvaležni, ker se je edino na zahtevo našega predsednika vršila anketa v Zagrebu in se je pozneje interveniralo pri g. ministru pravosodja dr. Ružiču, ki je etažno lastnino trdovratno zagovarjal, a za naše stališče smo pridobili g. ministra javnih del M. Kreka.

Prav v zadnjem času se je nam hišnim posestnikom hotelo naprtiti ogromno breme zaradi naprave zaklonišč v obrambo pred napadi iz zraka, a smo na predlog našega predsednika pri kralj. banski upravi dosegli, da je izdala ponoven o d l o k, s katerim se hišnim posestnikom samo svetuje, da po možnosti napravijo zaklonišča v svojih hišah. Tudi tukaj so prevladovali naši stvarni argumenti, da teh zaklonišč s svojimi sredstvi ne moremo napraviti. Pa tudi tega vsi hišni posestniki nočejo priznati, za kar jih niti ne pomilujemo. Preobširno bi bilo opisovati naše delo v pisarni, v kateri napravljamo hišnim posestnikom, našim članom in naročnikom vse prošnje, vloge, pritožbe, popolnoma brezplačno, kar bi jih drugod stalo precej denarja.

Na stotine in stotine pa jih je dobilo v naši društveni pisarni zanesljive informacije, bodisi v davčnih ali drugih zadevah glede hišne posesti in smo jim s tem prihranili mnogo stroškov in poti. Samo o teh danih informacijah bi lahko napisali celo knjigo. V dokaz našega dela je tudi, da je naše društvo v času obstoja rešilo glasom vložnega zapisnika od 13. julija 1899. do danes 4647 vlog in pisem; Zveza pa od časa obstoja do danes 8821 vlog in pisem. Pri tem ni upoštevano ogromno število prošenj, vlog in raznih pritožb, ki jih je izvršila pisarna brezplačno.

Ko s tem zaključujemo poročilo o 40 letnem delovanju Prvega društva hišnih posestnikov, prosimo vse naše člane in naročnike, da to našo izčrpno poročilo prečitajo in se prepričajo, koliko požrtvovalnosti, truda in prave taktike so morali imeti naši odborniki, da so dosegli navedene uspehe, ki niso malenkostni, zato vredni pohvale, namesto nehvaležne kritike, ki jo žal prejemamo.

Ob sklepu leta voščimo vsem našim prijateljem srečno novo leto!

Obveznosti hišnih lastnikov kot davkoplačevalcev v mesecu januarju 1940

1. Davčne karte za hišno služabništvo.

Davčne uprave razglašajo:

Po § 16. zakona o izpremembah in dopolnitvah zakona o neposrednih davkih in po členu 15. pravilnika k temu zakonu Sl. 1.149/17 z dne 28. II. 1934 in Sl. 1.194/24 z dne 24. III. 1934, znaša davek na dohodek hišnega služabništva na leto 50 Din za vsako osebo.

Za dokaz o plačnem davku služi davčna karta, ki se mora nabaviti za vsako osebo najkasneje do konca meseca januarja vsakega leta oziroma v 15 dneh po sprejemu v službo.

Davčna karta velja za leto dni za eno služabniško osebo, ne glede na osebo, čas zaposlitve in višino dohodka.

Poslodavec, ki davčne karte vobče ne nabavi ali je ne nabavi pravočasno, plača za kazen petkratno vrednost davčne karte. Karta se glasi na ime poslodavca in jo mora ta nabaviti, plačani davek pa si lahko nadomesti od uslužbenca.

Davčna karta se kupi pri davčni upravi za skupni znesek 52 Din. Istočasno se mora odpremiti tudi 1 % banovinska davščina (prispevek za bednostni fond), ki znaša po odst. 2., § 6. pravilnika o bednostnem skladu za l. 1939/40 letno 25 Din.

Službodavec mora na karti takoj izpolniti s črnilom svoje ime, priimek, kraj stanovanja in leto, za katero velja.

Da se poslodavci izognejo vsaki kazenski posledici, se vabijo, da si takoj nabavijo omenjene davčne karte.

Glasom razsodbe upravnega sodišča v Celju se morajo davčne karte preskrbeti tudi za postrežnice. (Dotično razsodbo bomo priobčili v prihodnji številki.)

2. Odpis zgradarine od praznih stanovanj in poslovnih prostorov.

Opozarjamo hišne posestnike, da morajo v smislu razpisa ministrstva financ, oddelek za davke št. 31.317-III od 27. aprila 1935., vložiti najkasneje do 14. januarja vsakega leta novo prijavo, tedaj za leto 1940. do 14. januarja 1940., sicer se jim osnovni davek zgradarine ne odpiše ob danih pogojih za vse leto, temveč šele z dnevom vložitve prijave. Prijave je kolkovati z 10 Din. Ponovno oddano stanovanje ali lokal se mora naznaniti zopet v 14 dneh po oddaji, ker drugače se radi kasnejšega naznanila lahko kazensko postopa proti hišnemu posestniku. Ta prijava o oddaji je koleka prosta.

3. Predložitev knjižic uslužbenskega davka.

Vsi delodajalci, ki plačujejo uslužbenški davek v davčnih znamkah, se vabijo, da po določilih razpisa ministrstva za finance z dne 10. IX. l. 1929. predložijo v teku januarja pristojni davčni upravi v pregled knjižice uslužbenskega davka za leto 1939. Če ne predložijo knjižic, se bo proti njim postopalo po členu 139., odnosno v primeru davčne utajbe po členu 142. zakona o neposrednih davkih. Vsi delodajalci se opozarjajo tudi na določila zakona o davku na samce.

4. Predložitev davčnih prijav za pridobnino za leto 1940.

V času od 1. do 31. januarja 1940. je predložiti davčne prijave za pridobnino, za splošni in skupni davek na poslovni promet, samski davek in davek na luksuzno blago.

5. Prijave rentnine za leto 1940.

Vse osebe, ki imajo dohodke od premoženjskih predmetov in premoženjskih pra-

vic, so dolžne te dohodke napovedati v roku od 1. do 31. januarja 1940.

Rentnina se plača na dohodke od premoženjskih predmetov in premoženjskih pravic, če niso zavezani zemljarini, hišnemu davku, pridobnini, niti družbenemu, niti uslužbenskemu davku. Prijave je vlagati pri oni davčni upravi ali občini, pod katero ima davčni zavezanec svoje redno bivališče odnosno gospodinjstvo. Natančnejša navodila so objavljena v »Mojem domu« št. 1 iz leta 1939.

6. Prijave za narodni obrambni sklad.

V smislu navodil za izvrševanje odredb čl. 19. finančnega zakona za l. 1939/40. o predmetu specialnega prispevka, morajo davčni obvezanci, kolikor smatrajo, da se jim prispevki za narodni obrambni sklad v smislu točke 8., čl. 19. primerno znižajo, vložiti do konca januarja 1940. pristojni davčni upravi podatke o številu zakonskih nedoletnih otrok. Člen 8. določa, da od oseb, ki imajo 3 ali 4 zakonske nedoletne otroke, se pobira poseben prispevek po najbližji nižji stopnji, t. j. za 1 stopnjo nižje; od oseb pa, ki imajo 5 ali več zakonskih nedoletnih otrok, se pobira prispevek po nadaljnji naslednji nižji stopnji, torej za dve stopnji nižje od redne stopnje, v kateri bi take osebe po višini svojega davčnega predpisa (osnove prispevka) spadale. V smislu točke 9. istega zakona morajo moške osebe nad 30 let sta-

Kdaj se plača pobotniška taksa?

Razsodba državnega sveta.

Neki denarni zavod ni jemal od svojih uslužbencev pri izdaji mesečnih plač nikakih pobotnic ali potrdil o prejemu plače, temveč je vpisal samo skupni izdatek izplačanih plač v svoje knjige kot izdatek. Finančna oblast pa je bila mnenja, da mora za takšno izplačila obstojati najprej plačilni nalog, nato pa neka listina o izvršenem izplačilu ter je odredila, da mora zavod ozir. njegovi nameščenci vendarle plačati takso po tar. post. 33. t. t. taksnega zakona ter je zato plačilo izterjala od zavoda. Zavod je v prepričanju, da ni dolžan plačati te takse, ker ne izdaja plače proti potrdilu, niti po seznamu, podpisanem ali nepodpisanem, niti plač ne knjiži na tekoči račun dotičnega uradnika, zahteval povračilo izterjanega zneska. Ker je finančna oblast njegovo zahtevo odklonila, je vložil tožbo na državni svet, ki je njegovi prošnji ugodil ter odlok finančne oblasti razveljavil (razsodba št. 4515/39) iz naslednjih razlogov:

»Po tar. post. 33. t. t. zakona o taksah v zvezi s toč. 4. čl. 55. taksnega in pristojbinskega pravilnika se plačuje pobotniška (priznanična) taksa po tej tar. post., kadar izda zasebni uradnik potrdilo o prejemu plače ali kadar jo prejema po podpisanem ali nepodpisanem seznamu ali kadar se plača knjiži na tekoči račun dotičnega uradnika.

V konkretnem primeru pa z ničemer ni ugotovljeno, da bi tožilčevi nameščenci pri prejemanju plače izdajali pobotnice (potrdila) ali da bi prejeli plače po seznamu oz. da bi se jim te vpisovale po tekočem računu ter da bi bil tožitelj v smislu navedenih zakonitih predpisov zavezan na plačilo te takse.

Okoliščina, da so bila izplačila teh nameščenskih plač vpisana v tožilčeve knjige, nima za posledico obveznost plačila navedene takse, ker se to knjiženje ne more uvrstiti niti v en prej naštetih načinov izplačila, za katere je s citiranimi predpisi

rosti, ki niso poročene, kakor tudi oženjeni ali vdovci brez otrok, od katerih se pobira poseben prispevek po naslednji višji stopnji, napraviti v istem času dotično prijavo. Vse te prijave in tiskovine izgotavlja brezplačno pisarna Prvega društva hišnih posestnikov v Ljubljani.

7. Zapadlost neposrednih davkov.

Davčne uprave objavljajo, da dospe v smislu čl. 148. zakona o neposrednih davkih v I. četrtletju 1940. v plačilo: A) dne 1. januarja 1940. I. četrtletni obrok zgradarine, pridobnine, rentnine, družb. davka, davka na neozenjene osebe, davka na poslovni promet in vojnice. B.) dne 15. avgusta 1940. I. polletni obrok zemljarine.

Davek, dospel v plačilo, se mora plačati najkasneje v 15 dneh prihodnjega meseca, odnosno pri novih zavezancih v 30 dneh od dne, ko se jim je vročil plačilni nalog.

Če je poslednji dan plačilnega roka nedelja ali praznik, se sme izvršiti plačilo še prihodnji dan brez škodljivih zakonskih posledic.

Ko poteče skrajni rok za plačilo, se računijo od tega dne na neplačane vsote davka letne 6 odstotne obresti do dne plačila.

Preveč plačani davek se všteje davčnemu zavezancu v odplačilo še nedospelega davka. Če je ves tekoči davčni dolg poravnat, se vplačani presežek na izrečno prošnjo povrne.

Vplačane vsote se zaračunavajo najprej za kritje starejšega dolga; če pa je ta pokrit, se zaračunijo za tekoči dolg.

— izrečno pogojeno plačevanje pobotniške takse.

Napačno je stališče finančne oblasti, da se mora v takšnem primeru plačati sporna taksa, ker nastaja po predpisih tar. post. 33. taksnega zakona v zvezi s čl. 51. zakona o taksah dolžnost plačila pobotniške takse, oz. je pogojena z obstojem pobotnice, podpisanih ali nepodpisanih seznamov, tekočega računa. Če teh listin ni, potem tudi ni obveznosti za plačilo takse po tar. post. 33. t. t. taksnega zakona pri izplačevanju plač zasebnih nameščencev.

V tar. post. 33. taksnega zakona je predpisano plačevanje takse za potrdila ali pobotnice, s katerimi se potrjuje prejem lastne vsote. V opombi 1. k tej tar. postavki je predvidena oprostitev od te takse za državne nameščence za prejem denarnih terjatev od države, ki so posledica njih službe. Nadalje je poudarjeno, da se »ta oprostitev ne nanaša na nameščence, ki prejemajo plače od denarnih zavodov in drugih korporacij ter zasebnikov in da se ta taksa mora plačevati, bodisi da se prejema plača na podlagi podpisanega ali nepodpisanega seznama, bodisi da se vknjižuje na tekoči račun dotičnega uradnika.«

Z ozirom na takšen smisel zakona ni po zakonu možnosti za pobiranje pobotniške takse v primeru, ki je bil predmet razsojanja v navedeni razsodbi, ko ni bilo nobenega podatka niti o posameznem izplačilu plače vsakemu uslužbencu, temveč je bil le skupni znesek izplačanih plač vknjižen kot izdatek.

Posestniki ljubljanski ali od drugod, kateri prejmejo od davčne uprave plačilne naloge o predpisu takse iz razloga moderniziranih cest, naj se pred plačilom zglase v pisarni Prvega društva hišnih posestnikov v Ljubljani, Salendrova ulica 6/I. od 9 — 13. ure.